

İstanbul Milletvekilliğine seçilen Zeki Rıza Sporel'in seçim tutanağının reddi hakkında

(Resmî Gazete ile ilâm : 11 . XII . 1946 - Sayı : 6477)

No.

1509

16 . VII . 1938 tarihinde neşrolunan 3527 sayılı Af Kanununun 3 nci maddesinde:

(25 Eylül 1339 tarih ve 347 ve 26 Mayıs 1926 tarih ve 854 sayılı Kanunlara göre teşekkül etmiş olan Heyeti Mahsusalarca haklarında bir daha Devlet hizmetlerinde istihdam edilmemelerine karar verilen eşhasın ve 24 Mayıs 1928 tarih ve 1289 sayılı Kanunla Âli Karar Heyeti ve 25 Teşrinievvel 1933 tarih ve 2330 sayılı Kanunun 12 nci maddesi mucibince Devlet Şûrası Mülkiye Dairesi taraflarından tetkik ve tasdik edilenler de dâhil olmak üzere verilmiş olan kararlar refedilmiştir. Ancak bu suretle haklarındaki kararlar refedilmiş olanlar bu kanunun meriyetinden itibaren iki sene müddetle maaşlı memur olarak istihdam edilemezler.) denilmek suretiyle 25 Eylül 1339 tarih ve 347 sayılı ve 26 Mayıs 1926 tarih ve 857 sayılı Kanunlarla teşekkül etmiş Heyeti Mahsusalarca haklarında bir daha Devlet hizmetinde istihdam edilmemelerine karar verilen eşhas hakkındaki hükümler kaldırılmıştır. Maddenin sarahati bütün tereddütleri giderecek kadar açık olup bu af sadece (Devlet hizmetinde istihdam edilmemek) kısmına maksur ve munhasırdır.

Yine o kanunun dördüncü maddesi ise şöyledir:

(Birinci ve üçüncü maddeler hükmünden istifade edenler hakkında Hâkimler ve Memurin Kanunlarıyla bunlara müzeyyel kanunlara ve sair hususi kanunlara göre yapılmış ve yapılacak olan bütün inzibatî muamelelere ve askerlikten tart ve ihraç cezalarına ve askerî nispetlerini kesilmesi kararlarına affın ve refi hükmünün şümülü yoktur).

Bu maddede görülüyor ki birinci ve üçüncü madde hükmünden istifade edenlerden 347 ve 854 sayılı Kanunlara göre kurulan Heyeti Mahsusalarca Devlet hizmetinde istihdam edilmemek kararına mahkûm olanların - ki bunların içinde sivil memurlar da vardır - duçar oldukları inzibatî cezalar kaldırılıyor ve askerlikten tart ve ihraç cezaları ve askerî nispetlerin kesilmesi kararları affa giriyor. Bu sarahaten ifade olunmaktadır.

347 sayılı Kanunla kurulan Heyeti Mahsusalar bu kanuna göre hem Devlet hizmetinde kullanılmamak cezasını vermeye ve hem de ayrıca nispeti askeriyenin kesilmesine karar ittihaz cylemeye salâhiyetlidir. 1938 tarihinde çıkan kanun bunlardan sadece Devlet hizmetinde istihdam edilmemek kararlarını affa tâbi tutmuştur. Nispeti askeriyenin kesilmesi bundan istisna edilmiştir. Bunda tereddüt ve şüpheye yer yoktur. Bunu iyice açıklamak üzere 347 sayılı Kanunun ikinci maddesinin aşağıya aynen alınması faydalı görülmüştür:

(Millî Orduya resmen dâvet edilip te icabet etmemiş olan Ordu mensubininin dahi nispeti askeriyeleri katolunur).

İstanbul Milletvekilliğine seçilmiş olan Zeki Rıza Sporel, Heyeti Mahsusaca kendi hakkında verilen nispeti askeriyenin kat'î cezasına, sonradan neşrolunan kanunlarla bahşedilen itiraz hakkını kullanmamıştır. 1938 yılında çıkan Af Kanunundan da istifade edememektedir. Böylece kendisi Orduda zâbit, gedikli zâbit ola-

rak kullanılamaz ve bunların rütbelerini de taşıyamaz. Bu hal ise kısmi de olsa kamu hizmetlerinden bir memnuiyettir,

Ceza Kanununun 20 nci maddesi kamu hizmetlerinden memnuiyeti ve bu cezadan dolayı ne gibi hak ve salâhiyetlerden istifade edilemeyeceğini sırasıyla saymaktadır. Bu maddenin ikinci fıkrasında bir rütbenin taşınmaması da gösterilmiş bulunmaktadır. Yine bu maddenin son fıkrasıyla de hidematı âmmeden memnuiyet cezasının bu hizmetlerden bazılarına hasredildiği ahvali kanunun tâyin edeceği hükmünü kabul etmiştir.

Nispeti askeriyenin kat'ı cezası rütbe taşımayı meneden bir ceza olması dolayısıyla Ceza Kanununun kamu hizmetlerinden yasaklılığa ait 20 nci maddesine dâhil ve kısmi de olsa kamu hizmetlerinden yasaklılık olarak tecelli eder ve bu hal hukuk müessesesi içinde ancak bu isimle vasıflandırılır.

Anayasamızın 12 nci maddesindeki kamu hizmetlerinden yasaklılığın Milletvekilliğine seçilmeye mâni olduğu kabul edilmiştir. Zeki Rıza Sporel ise Mücadelei Milliyede hizmeti vataniyesini ifaya resmen davet edildiği ve kendisi de muvazzaf baytar subayı olduğu halde bu dâvete icabet etmemiş ve bu sebeple 347 sayılı Kanun gereğince nispeti askeriyesinin kat'ına karar verilmiştir.

Zeki Rıza Sporel'in bu hükümlülüğü Af Kanununun şumulünden dışarıda kalmış olduğundan kendisi kamu hizmetlerinin bir kısmından yasaklıdır. Kendisinin bu durumu ise Milletvekili seçilmeyemâni görüldüğünden tutanağının kabul edilmemesine karar verilmiştir (Cilt : 3 - Sayfa : 2,37:59).

6 Aaralık 1946

İstanbul Milletvekilliğine seçilen Abürrahman Münip Berkan'ın seçim tutanağının reddi hakkında

(Resmî Gazete ile ilânı : 11 . XII . 1946 - Sayı : 6477)

No.

1510

Abrurrahman Münip Berkan'ın, Ragıp paşa gelini Suat Abit vekili sıfatıyla ve diğer arkadaşı Hâmit Nâzım ile birlikte Zonguldak kömür maden ocaklarından dolayı Ragıp Paşazade Şakir ve Cemal aleyhlerine ikame etmiş oldukları dâvada İstanbul Asliye 3 ncü Hukuk Mahkemesinin 340/629 sayılı dosyasında mevcut sulhname gereğince herbirinden 23 er bin liradan 46 bin lira ücreti vekâlet aldıkları halde bunun eski bir alacak olarak gösterildiği ve bu sebeple de cezalı olarak 10 393 lira 48 kuruş vergi tarholunduğu,

Mefsuph Müskirat Şirketinden de vekâlet ücreti olarak 10 bin lira aldıkları halde bunu da ketmeylediklerinden cezalı olarak 3 bin lira vergi tahakkuk ettirildiği,

Anlaşılmış olması üzerine İstanbul Barosunca haklarında yapılan takibat sonunda bu hallerin inzibati cezayı mucip olmayacağı neticesine varılmış ise de itirazen tetkik mercii sıfatıyla İstanbul Ağır Ceza Mahkemesince bu haller hüsnüniyete makrun görülmiyerek mülga Avukatlık Kanunu hükümlerine tevfikan birer ay müddetle avukatlıktan menlerine karar verilmiş olduğu anlaşılmıştır.